

УДК 378.015.31

НОВА МІСІЯ ПЕДАГОГА-КУРАТОРА У ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ВИЩОГО ПЕДАГОГІЧНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

М.В. Роганова

В статті аналізуються нові вимоги, що стоять перед освітянами вищих, які спонукають педагогів-кураторів до постійного саморозвитку й самовдосконалення; розкриваються основні функції педагога-куратора студентської групи для реалізації мети виховання, показана його роль у цілісному виховному процесі, ставляться вимоги до його духовного світу.

Ключові слова: виховний процес, діяльність педагога-куратора, функції педагога-куратора, духовна культура педагога, вищий педагогічний навчальний заклад.

Постановка проблеми. Зміна парадигми виховання в сучасній освіті торкається і виховного процесу вищої школи. Підготовка нової генерації економічної, політичної, культурної, художньої еліти України вимагає побудови виховного процесу на нових засадах, що відбивають потреби сучасного українського і світового суспільства. Це в першу чергу стосується тих, хто очолює виховний процес в вищому педагогічному навчальному закладі. Тому дослідження діяльності педагогів-кураторів академічних студентських груп, розкриття їх нової місії, інноваційних функцій у виховному процесу у вищій школі України сьогодні є надзвичайно актуальними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення даної проблеми і на які

спирається автор. Аналіз літературних джерел показує, що питання ролі педагога в навчально-виховному процесі, його самовдосконалення цікавили дослідників у різні часи. Методологічні засади виховання студентів педагогічних закладів знайшли своє відображення у працях В. Андрущенко, І. Беха, Л. Губерського, М. Євтуха, В. Кременя, Б. Лихачова, М. Нікандрова, Т. Петракової, Д. Чернилевського, Г. Шевченко та інших. Такі вчені як Г. Щукіна, Н. Протасова, Н. Мойсеюк та інші у своїх дослідженнях розглядали особливості діяльності майбутнього вчителя в навчально-виховному процесі, структуру та умови ефективності його діяльності. Проблеми духовного розвитку вчителів, виховання їх духовно-моральних якостей розглядалися у роботах І. Хмелько, С. Кривцун, О. Клімової, Г. Шевченко тощо.

Сучасні дослідження проблем виховної роботи ґрунтуються на осо-бистісно орієнтованих концепціях виховної діяльності педагога вищої школи, які відображають гуманістичну спрямованість виховної роботи, пріоритет загальнолюдських та національних цінностей, сприяють набуттю соціального досвіду та формуванню інтелектуального і культурного потенціалу нації (І. Зязюн, А. Капська, М. Подберезький, О. Сухомлинська та інші).

Проблемі організації виховної роботи зі студентами у вищій школі присвячені наступні наукові дослідження, а саме: аналіз виховної діяльності педагога – В. Безпалько, О. Дубасенюк, Г. Троцько; педагогічні умови організації позааудиторної виховної роботи у вищих закладах освіти – О. Винославська, Т. Куриленко, І. Смирнов, Т. Степура; діяльність куратора академічної групи вивчали В. Базилевич,

Н. Косарева, Л. Філінська; організація виховної роботи на у вищих закладах освіти – С. Сисоєва, І. Соколова.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття.

Вивчення стану виховного процесу у вищому навчальному закладі призвело до висновку, що існує ряд факторів, що гальмують виховний процес у ВНЗ: недостатнє впровадження інноваційних процесів у вищому навчальному закладі, формалізм, відчуження від особистості і індивідуальності педагога-куратора, невідповідність змісту й організації виховної роботи умовам конкретного вищого педагогічного навчального закладу, недостатня орієнтація на розвиток і саморозвиток педагогів, їхніх умінь, навичок, орієнтирів, відсутність творчої атмосфери у виховному процесі ВПНЗ.

Покликання педагога в сучасному суспільстві полягає в тому, що він має виступати як особистість з яскраво вираженою духовною свободою. Педагог має володіти способами самореалізації та відчуження від духовного рабства, виступати як особистість, здатна вести студентів шляхом сходження до духовності. Духовна культура педагога ВПНЗ базується на його духовності й виступає як внутрішня культура, що забезпечує саморозвиток і є складником загальної культури педагога, в тому числі і фахової. Духовність педагога постає як еталон духовного образу людини, що покликана нести молодому поколінню Істину, Добро і Красу, як сукупність духовних здібностей і якостей особистості, які вона має розвивати впродовж життя [1; 4; 5].

Загальною проблемою вищої школи України є пошук найбільш ефективних шляхів, способів і технологій виховання студентської молоді, підготовки її для різних

галузей життя суспільства, для виробничої сфери. Однією з складових цієї проблеми є проблема визначення нової місії педагога вищої школи в сучасних умовах.

Метою статті є постановка педагогічної проблеми щодо визначення нової місії педагога-куратора у виховному процесі вищого педагогічного навчального, розкриття його функцій та основних духовно-моральних якостей.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Духовність – це основа духовної культури особистості, яка формується у гармонійній єдності присвоєння особистістю загальнолюдських цінностей, інтелектуальної, моральної й емоційної культури [4,36]. Метою духовної роботи педагога є розвиток його здібностей для творчої діяльності, удосконалення професійних, духовно-етичних якостей, усвідомлення духовних цінностей професії педагога, вибудовування ціннісно значущих компонентів культури. Процес духовного розвитку особистості педагога має враховувати цілісну єдність освітньої, розвиваючої та виховної сторін. Сьогодні освітній аспект усе тісніше пов'язується зі змістом діяльності, розвиваючий – із застосуванням засвоєних знань до реальних життєвих обставин у процесі соціокультурної діяльності, а виховний – із виробленням у ході цієї діяльності правильного ставлення до духовних цінностей. Центром уваги всього педагогічного процесу стає не діяльність сама по собі, а педагог як суб'єкт духовного виховання [4].

Ми розглядаємо діяльність педагога-куратора, з точки зору нової місії його педагогічного процесу, що полягає у переосмисленні його функцій, якими, на наш

погляд повинні бути функції вихователя, організатора, координатора і науковця, а також оволодіння певними спеціальними знаннями, необхідними для здійснення інноваційних технологій виховання сучасної студентської молоді.

На наш погляд, педагог-куратор ВПНЗ повинен знати: цілі і напрями концепції національного виховання, а також цілі і завдання певного вищого навчального закладу. У зв'язку з цим у сферу його компетенції входять спеціальні знання щодо основ трудового законодавства, основ наукової організації виховного процесу, постанов, розпоряджень, наказів керівних органів освіти. Крім того педагог-куратор вільно володіє методикою планування виховної діяльності в академічній групі, методикою організації дозвілля студентської молоді та методикою адаптації студентів-першокурсників у ВПНЗ.

Педагог-куратор повинен знати принципи виховання, засоби і методи педагогічного впливу на формування особистості, а також вимоги, які ставляться до нього як педагога, організатора і психолога. Це і основи керівництва академічними групами, і методи науково-педагогічного дослідження та основи наукового управління і питання розвитку творчо та інтелектуально обдарованих студентської молоді [2].

Щодо функцій діяльності педагога-куратора, то вони реалізуються наступним чином. Функції *вихователя* реалізуються через основні принципи національного виховання, які передбачають розробку перспективних планів і завдань виховання студентів за специфікою ВПНЗ; забезпечення громадської спрямованості всіх виховних заходів; проведення позааудиторної діяльності, яка сприятиме всебічному розвитку творчих здібностей студентів; залучення органів студентського самоврядування, підтримка

ініціативи та творчості; формування гуманних стосунків між викладачами і студентами; наповнення життя студентів високою мораллю, романтикою.

Організаторські функції педагога-куратора реалізуються через сприяння адаптації першокурсників; обрання органів самоврядування та активу академічної групи; навчання активу групи щодо самоорганізації і самоврядування; організацію щодо виконання студентами громадських доручень; заохочення та покарання студентів; організацію участі студентів у поза аудиторних заходах (конкурсах, олімпіадах, брейн-рингах, походах, змаганнях тощо); організацію виховних заходів в академічних групах.

Функції діяльності куратора як *координатора* спрямовані на складання програми саморозвитку академічної групи, індивідуального паспорта кожного студента; проведення педагогічних заходів (практикумів, консилумів) щодо поліпшення навчання і виховання студентів; участь у засіданнях, семінарах з педпрактики при обговоренні питань навчально-виховного процесу; координацію і залучення студентів до науково-практичної діяльності за обраним фахом; встановлення взаємозв'язків даного ВПНЗ з іншими вищими навчальними закладами.

Функції діяльності куратора як *науковця* спрямовані на виявлення потреб інтересів студентів, визначення їхньої професійної спрямованості; проведення наукових досліджень, пов'язаних з підвищенням ефективності виховання студентів; демонстрацію методів та прийомів наукового дослідження; проведення аналізу рівня вихованості студентів; роботу над методичними посібниками, науковими статтями, доповідями; рецензування будь-яких наукових праць; керівництво науковими гуртками, семінарами,

секціями; участь у розробці нормативних документів, проєктів, постанов, положень; узагальнення та вивчення досвіду колег.

Шляхами підвищення ефективності роботи педагогів-кураторів ми вважаємо створення Центрів професійної майстерності педагогів-вихователів ВПНЗ, які розповсюджували передовий інноваційний досвід, проводили майстер-класи, створили банк педагогічних ідей з подальшою роботою у педагогічних студіях.

Висновки й перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Отже, нові вимоги, що стоять перед педагогами ВНЗ спонукають педагога-куратора до постійного саморозвитку й самовдосконалення.

Педагог ВНЗ зобов'язаний бути неординарною особистістю, носієм загальнолюдських цінностей, бути професіоналом, проєктувати розвиток особистості, майбутнє вихованців, але, по-перше, він повинен бути високодуховною особистістю. Духовне самовиховання педагога має велике значення для морального керівництва особистістю, для розвитку її почуттів і волі, які формуються під впливом особистих стосунків між педагогами та студентами. Пробуджуючи у собі душевні сили, педагог «будує міст безпосередньо від душі до душі», міст між собою та вихованцем. Тільки завдяки розвитку цих сил і можна знайти шлях до душі й духу молоді.

Література

1. Духовность, художественное творчество, нравственность: Материаль, круглого стола // Вопросы философии. - 1996. - №2. - с. 3 - 40.
2. Виховна робота наставника академічної групи студентів вищого закладу освіти: Навч. посібник для студ./ М.І. Соловей. - К.: Вид. Центр КДЛУ, 2000 – 231 с.

3. Слостенин В.А. Профессиональная деятельность и личность педагога // Педагогическое образование и наука. / В.А. Слостенин / М., 2000, - № 1. – С 21-26.
4. Ионова Е.Н., Топтигин А.Л. Гармонизация человеческих темпераментов при воспитании и самовоспитании. - Выш.З.-Х.. Центр антропософских инициатив, - 1999.- 44 с,
5. Климова О.А. Педагогические условия формирования духовности майбутнього вчителя у процесі його загальнопедагогічної підготовки // Засоби навчальної та науково-дослідної роботи: 36. наук. пр. - Х.: ХДПУ. - 2003. - Вип. 19. - с. 35 - 43.
6. Феномен української культури: Методологічні засади осмислення. – К.: Фенікс, 1997. - 477 с.

НОВАЯ МИССИЯ ПЕДАГОГА-КУРАТОРА В ВОСПИТАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ ВЫСШЕГО ПЕДАГОГИЧЕСКОГО УЧЕБНОГО ЗАВЕДЕНИЯ

М.В. Роганова

В статье анализируются новые требования, которые стоят перед педагогами высших педагогических учебных заведений, которые мотивируют педагогов-кураторов к постоянному саморазвитию и самоусовершенствованию, раскрываются основные функции педагога-куратора студенческой группы для реализации целей воспитания, показана его роль в целостном воспитательном процессе, ставятся требования к его духовному миру

Ключевые слова: *воспитательный процесс, деятельность педагога-куратора, функции педагога-куратора, духовная культура педагога, высшее педагогическое учебное заведение .*

NEW MISSION OF TEACHER CURATOR IN THE EDUCATIONAL PROCESS OF HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS

М.В. Roganova

The article analyzes the new demands facing teachers of higher educational establishments that motivate teachers curators to constant self-development and self-improvement, reveals the basic functions of the teacher-student group curator for the realization of the goals of education, shows its role in the whole educational process, makes demands on the his spiritual world.

Keywords: *educational process, the activity of the teacher-curator, educator, curator function, spiritual culture of teacher of higher educational establishments.*

Роганова Марина Вікторівна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики дошкільної освіти Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради (м. Харків).

УДК 37.017

ВИЗНАЧЕННЯ ПАНТЕОНУ ГЕРОЇВ У КОНТЕКСТІ КОНСТРУЮВАННЯ ВИХОВНОГО ІДЕАЛУ СТУДЕНТІВ

Р.В. Сопівник

У статті розкриті особливості відбору Героїв національного минулого і сьогодення для виділення соціально важливих і затребуваних рис їх особистості з метою конструювання виховного ідеалу студентів. Наведено приклади відомих історичних постатей, виокремлено на основі аналізу їх дій певні якості, які оцінено з позиції вічних, загальнолюдських і національних цінностей. Подаються результати експертного оцінювання щодо ранжування героїв української історії на основі визначення міри вкладу у державотворчі процеси, національно-визвольну боротьбу.

Ключові слова: *Пантеон Героїв, якості Героїв, конструювання виховного ідеалу, зразок для наслідування, загальнолюдські і національні цінності.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. В Україні триває процес побудови незалежної, суверенної, соціально-орієнтованої демократичної держави, який супроводжується революційними змінами та збройними